

Sayı : 4321
Tarih : 08.02.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye ekonomisi enflasyon başta olmak üzere yüksek bireysel ve kamu borçluluğu, cari açık, kur artışı, işsizlik, gelir dağılımı ve vergi adaletsizliği gibi ekonomik sorunların yoğun yaşandığı bir süreçten geçmektedir. Bunların nedeni iktidarın ekonomi politik tercihleri nedeniyle daha da büyüyen siyasi ve iktisadi yapısal sorunlardır. Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte ekonominin başat kurumlarında rasyonelliği tartışılan kararların alınması, kurumların başkanlarının tek bir kararnameyle görevden alınması mevcut ekonomi yapısında büyük önem taşıyan istikrar ve güven duygusunu daha da zedeleyerek ekonomik ve toplumsal maliyetlere sebep olmuştur. Türkiye'nin kurumsal hafızasında önemli yer tutan kurumlarda meydana gelen ani görevden almaların ortaya çıkardığı kurumsal yozlaşmanın ve buna bağlı gelişen ekonomik ve toplumsal maliyetlerin neler olduğunun tespit edilmesi ve bunun için gerekli önlemlerin alınması amacıyla TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereği Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Gülistan KILIÇ KOÇYİĞİT

Kars Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

Sezai TEMELLİ

Muş Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

GEREKÇE

AKP-MHP iktidarının ekonomi-politik tercihleri sebebiyle enflasyon, işsizlik, yoksulluk, borçluluk, geçim sıkıntısı, hayat pahalılığı, sefalet ve açlık sorunu her geçen gün daha da büyümektedir. Sermaye yanlısı politikalarda ısrar edilmesi sebebiyle ekonomide pek çok gösterge olumsuz seyir izlemektedir. Enflasyon, işsizlik, döviz kurları, dış ticaret açığı, dış borç, cari ödemeler dengesindeki açık ülke tarihinin en yüksek seviyelerine ulaşmıştır. Ayrıca bu zaman zarfında Merkez Bankası rezervleri eksiye düşmüş, dolar kuru tarihin en yüksek seviyelerine çıkmıştır. Giderek artan otoriterleşme, yargının siyasi iktidara daha da bağımlı hale getirilmesi, pek çok alanda temel hak özgürlüklerin rafa kaldırılması, geleceğe dair her alanda yaşanan belirsizlikler ve ekonomiyi regüle etmekle yükümlü kurumlardaki ani görevden almalar ekonomiyi çökme noktasına getirmiştir. Bu süreçte iktidar, ekonomiyi bedelini yoksulların ödediği faiz-kur-enflasyon sarmalına sürüklemiştir.

Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu bu sorunların altında yatan en önemli nedenlerden birisi yapısal sorunlarken diğeri ise ekonomik faaliyetler için büyük öneme sahip kurumların başına yapılan liyakatsiz atamalardır. Yapılan atamalarda temel kriter atanan kişinin alanındaki yetkinliği, bilgisi ve tecrübesi değil, iktidarın siyasi çıkarlarına/istikbaline hizmet edip etmeyeceği olmuştur. Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'yle birlikte atamalar ve görevden almalar çoğunlukla liyakat ve kanunların gereklerine göre değil, siyasi beklentiler çerçevesinde yapılmıştır.

Şüphesiz ekonomideki en kritik görevlerden birisi de Merkez Bankası başkanlığıdır. 2002 yılında yapılan yasal bir düzenleme ile Merkez Bankası'nın üst düzey yöneticilerinin görev süreleri, atanma, çalışma ve görevden ayrılma kuralları da tanımlanmıştır. Bu düzenlemenin amacı ise kurumsal bağımsızlığın bir parçası olarak banka yönetimini ve özellikle bankanın başkanını siyasi baskıdan uzak tutmak olarak tanımlanmıştır. 2002 yılından bu yana 9 ayrı başkan görev yaparken sadece Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde 5 başkan görev yapmıştır. Bu başkanlardan sadece 3'ü yasayla belirlenmiş görev sürelerini tamamlayabilmişken diğerleri süre sona ermeden ya görevden alınmışlardır ya da ayrılmak zorunda bırakılmışlardır. Tek bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle gerçekleşen görevden almalar hem kurumsal bağımsızlığın fiilen sona ermesine hem de mevcut ekonomi yapısı için önemli olduğu ifade edilen istikrarsızlığın ve güven duygusunun yitirilmesine neden olmaktadır.

Bu bağlamda kurumsal yapıda meydana gelen çöküşün, yozlaşmanın ve istikrarsızlığın en önemli göstergelerinden birisi de henüz dokuz ay önce göreve başlayan Merkez Bankası başkanının görevden alınması olmuştur. Her ne kadar Hafize Gaye Erkan "görevden affımı istedim" dese de 3 Şubat Cumartesi günü Resmî Gazete'de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın imzasıyla çıkan kararda Merkez Bankası Başkanı'nın görevinden alındığı ifade edilmiştir. İdarecilerin görevden alınması Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte yeni sistemin normal haline gelmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'yle birlikte Merkez Bankası siyasi iradede bağımsız bir şekilde para politikası yürütemez noktaya gelmiştir. Ekonominin gereklerinden çok siyasal iktidarın isteklerini yerine getiren bir pozisyona düşen Merkez Bankası itibar kaybı yaşamış, bunun sonucunda tetiklenen enflasyonun ceremesini ise daha da yoksullaşan milyonlar çekmiştir. Temel görevi, fiyat istikrarını sağlamak olan Merkez Bankası başkanlarının 2018 yılında geçilen yeni sistem sonrasında beş yıllığına üçlü kararname ile atanması yöntemi de terkedilmiştir. Onun yerine Cumhurbaşkanı'na kararnameyle görevlendirme ve süresi bitmeden görevden alma yetkisi tanınmıştır. Ayrıca Merkez Bankası başkanının görev süresi de 5 yıldan 4 yıla indirilmiştir. Ne var ki gelinen nokta son 5 yılda, 2018 yılından bu yana, 5 başkan değişikliği yapılmıştır. Son yıllarda Merkez Bankası başta olmak üzere, TÜİK, SPK gibi kurumlarda sıklıkla yapılan başkan değişimi ekonominin rasyonel bir temelde değil, iktidarın keyfiyetine göre yönetildiğinin bir başka göstergesidir.

AKP döneminde kurumlara yapılan liyakatsiz atamalar kurumların itibarsızlaştırılmasını, çürümeyi ve kurumların kanunla belirlenen asli görevlerinden uzaklaşmalarını beraberinde getirmiştir. Bir gecede çıkarılan kararnamelerle 'görevden affını isteme' adı altında meşruiyet kazandırılmaya çalışılan görevden almaların ise kaçınılmaz olarak ekonomik ve toplumsal sonuçları olmaktadır. Görevden almalar sonrası karşılaşılan kamu zararlarına dair hiçbir siyasetçi veya bürokratın bedel ödememesi ise bir başka önemli sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Merkez Bankası başta olmak üzere ekonomik kurumlarda sıklıkla gerçekleştirilen görevden almaların ortaya çıkardığı ekonomik ve toplumsal maliyetlerin neler olduğunun tespit edilmesi, ortaya çıkan zararın sorumlulara rücu edilmesi için gerekli çalışmaların yapılması ve tekrarlanmaması için gerekli önlemlerin alınması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve talep ederiz.